

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

V šolo!

Bliža se novo šolsko leto.

Mladina bo že v nekaj dneh zopet namerila svoje korake v šole, milijoni otrok, mladeničev in mladenk na vsem svetu bo zahrumelo pred vrati šolskih poslopij, da načrpajo v njih novo modrost, da se nauče, kar naj oplemeni njihove duše. Šola! Tukaj se tvori novo človeštvo, tukaj se odgaja novi človek, njegova čista in hrepeneča duša se odpira novemu bogastvu spoznanja, s katerim oplemenjuje sebe in s tem tudi svoj narod.

Naša mladina gre v šolo!

Je to velik trenutek, mnogo je mogoče pridobiti, često mnogo izgubiti. Ker v tej mladini moramo dati narodu sebe, v tej mladini bomo živeli dalje, naša kri, naš duh. Ker pa dopušča zakon večnega napredka živeti samo onemu, ki je boljši od prednika, moramo gledati, da bomo boljši v svoji mladini, da v njih vzrastemo, se izpopolnimo. Samo tako bomo vzgojili svoj narod v silni, kulturno zreli in gmotno zagotovljeni narod.

Staro geslo «S prosveto k svobodi» ni bilo prazna fraza, toda danes je moramo razširiti: s prosveto k pravici, popolnosti in socialni pravičnosti. To je bodočnost naroda, k temu cilju mora iti naša mladina. In zato leži prav tako velika odgovornost na ramah roditeljev kot učiteljev! In odgovornost slednjih je morda še večja, ker oni odgajajo tuje otroke, zaupane jim v nadi, da postanejo iz njih pod blagodejnim vplivom učiteljevimi dobri ljudje in dobri državljani. Učitelj se mora zavedati, da so mu zaupani otroci raznih veroizpovedi, da so njihovi roditelji različnih političnih naziranj in da žive v različnih gmotnih razmerah in vsled tega mora biti njegova vzgoja nad verami, strankami in socialnim in gmotnim stanjem.

Iz roke učitelja, ki je pravilno zapopadel svoje visoko poslanstvo, morajo iziti novi ljudje, ki ne bodo poznali žalostnih bojev preteklosti, temveč le vljuden smehljaj za vsakogar, le ljubezen v čisti in pošteno duši.

Šola je veliko ognjišče, ki določa smer v mišljenju mladine. Če jo boste učili sovraštva in nestrpljivosti, bo tudi sad vašega dela sovraštvo in nestrpljivost. Kakšno pa bo potem novo pokolenje? Ali bo to novo pokolenje? Če pa jo boste vzgajali v spoštovanju in ljubezni do drugov, bližnjim in oddaljenim, brez razlike jezika, vere in gmotnega položaja, potem okrasite marsikateri trenutek v življenju mladine s čisto radostjo, izvirajočo iz naklonjenosti človeka do človeka. Ne učite ga greha, niti o grehu, poučujte ga o čistem in dobrem, ne učite ga maščevanja in zlobe, ker preveč obrazotvorna in sprejemljiva je ta mlada duša in najhitreje zapopade slabo.

Pojdite vsi s smehljajem v duši in radostjo v srcu na delo v šoli!

Učitelj, sprejmi z veseljem iz rok roditeljev mladino, katero ti je odgajati v radostni zavesti, da je to mladina slovenskega naroda, katero ti je odgajati v vdani ljubezni do materskega jezika, toda kateri moraš kljub temu

vcepiti ljubezen in spoštovanje do vseh ljudi na svetu.

Hitro se bliža pričetek šolskega leta.

Šole vsega sveta bodo sprejele svoje nove učence in v neštevilnih jezikih jim bodo nudile znanje in modrost. Toda naj bo kolikorkoli jezikov, v katerih se bo poučevala mladina vsega sveta, vendar bi morali imeti povsod eno samo vodilno misel in cilj:

**uresničiti kulturni porast vseh narodov
in njih prijateljsko sožitje.**

Riziko dela.

Vsak dan čitam v listih, da se je tu ali tam pripetila kaka nezgoda. Enkrat gre za nesrečo v trboveljskih premogovnikih, drugič pograbi delavca stroj v tovarni, in riziko dela se kaže pri podiranju dreves, mlatilnicah in ostalih poljskih strojih prav tako kot pri delu na cesti. In navadno so te nezgode težke narave, katere zabeleži časopisje, medtem ko daleč večje število manjših nezgod ostane nezabeleženih ter se pozablja nanje, ne da bi jih širša javnost samo slutila, dasi tragika teh nezgod ni često prav nič manjša kot takrat, kadar gre za večje katastrofe, ki zahtevajo takoj celo vrsto smrtnih žrtev. Koliko takih žrtev pada na vsem svetu? Pravi se, da pride samo v ameriških tovarnah, delavnicah in na ulicah ob življenje pri tem delovnem gomaženju letno več ljudi, nego je padlo ameriških vojakov na evropskih bojiščih ves čas svetovne vojne.

Vse te male in velike katastrofe kažejo nazorno velikost rizika pri delu, onega dela, ki vzdržuje nemoteni krogotek gospodarskega življenja in ki služi k vzdrževanju in razmnoževanju gmotnega in kulturnega blagostanja vseh.

Ta dejstva ne dokazujejo samo rizika dela in usode delavčeve, temveč tudi kažejo, kako razmeroma nepopolne so zaščitne naprave v podjetjih, posebno, kako malo je zaščiteno človek v podjetjih, ki sama po sebi niso nevarna. Poročila inspekcije dela v vseh državah stalno poudarjajo, kako polagoma in stežka se uvažajo razne zaščitne naprave, katere zapoveduje zakonodajalec in druge javne oblasti. Materijal, ki se je zbral ob takih prilikah, je v marsikateri smeri poučen in pojasnjuje marsikdaj vzrok dogodivše se nezgode. Konstatiralo se je, da so krive večine nezgod vsake vrste ravno nepopolne varnostne in zaščitne naprave, kakor tudi zanemarjanje zakonitih predpisov in le manjši del nezgod je pripisati nepazljivosti in nesrečnemu primeru.

Če se ne oziramo na čisto človeško stran teh nesreč, temveč če gledamo samo na njihov gospodarski pomen, vidimo, da izgubi vsled njih človeštvo zelo mnogo, često nenadomestljivih vrednot. Zelo prepričevalne številke o tem so iznesli ameriški inženirji, ki so opazo-

vali zaradi nezgod nastalo škodo pri industrijski produkciji. Ocenili so škodo, ki nastane zaradi nesreč, na ogromno vsoto 853 milijonov dolarjev letno. To je vsota direktne škode, h kateri je pa treba še prišteti izdatke za varovanje, zdravljenje itd., tako da znaša vsa izguba najmanj eno milijardo dolarjev letno. Od te vsote gresta na račun podjetnikov dve tretjini, na račun delavstva pa ena tretjina. Na osnovi svojih opazovanj so prišli ameriški inženirji do zaključka, da bi se dalo tri četrtine nezgod preprečiti, če bi bile zaščitne naprave kar najpopolnejše in nameščenci brezhibno izvežbani, v kolikor ne gre za izključitev nepazljivosti in brezbriznosti. To bi pomenjalo letni prihranek treh četrtin milijarde dolarjev, torej vsoto, ki je tudi za ameriške razmere vsega spoštovanja vredna.

Čisto oko otroka naj vidi, da ga pozdravlja z zaupanjem ves svet, da vidi v njem otroka, v katerega veruje.

Učitelji, odgojite v mladini to človeštvo, ki ima priti za nami, ki bo boljše, popolnejše, v katerem bo več ljubezni.

Otroci, ki greste v šolo, združite svet, ustvarite edinstvo človeštva, katero so vaši roditelji razbijali!

Rezultati, do katerih so prišli Amerikanci, so napravili iz njih najbolj goreče propagatorje popolnih in brezhibnih varnostnih naprav in tudi zavodnih varnostnih odborov, ki se morejo izkazati na tem polju s prav lepimi uspehi. Število nezgod je vsled njihovega delovanja znatno padlo. Morda bi se izplačalo tudi pri nas preiskati, kake škode nastajajo radi nezgod v podjetjih in drugod. Morda bi potem izginila nepripravljenost uvajati varnostne naprave, ko bi se enkrat izkazalo v številkah, koliko znaša v denarju visoko število nezgod. Spoznalo bi se, da izdatki za varnostne naprave niso v nikakem razmerju s škodo, ki nastaja zaradi nedostatka zaščitnih naprav. Amerikanci so to prav hitro zapopadli in vedo ceniti človeško zdravje, kar kaže izjava, ki stoji na čelu kapitole o delavskem zdravju v omenjeni študiji o škodah pri industrijski produkciji. Pravi sledeče: «Vedno bolj in bolj pomembna postaja misel, da je človeško zdravje največji zaklad, mnogo dragocenejši kakor gmotno bogastvo, ker od zdravja, telesne in duševne sile zavisi ves človeški napredek, njegovo blagostanje in usoda. V resnici je zdravje in ne bogastvo rešitev človeške sile, stremljenja in uspeha.»

**Zahtevajte v vseh javnih
lokalih „Novo Pravdo“!**

Nemoralna velesila.

Nenavadno hitri razvoj industrijske produkcije v preteklem stoletju je ustvaril nov družabni razred, katerega se boji mednarodna buržuazija, razred industrijskega proletarijata, ki si je pridobil po srditih borbah in tudi bojnih priznanje in v poslednjem času v različnih državah tudi precej politične moči. Še hitrejši razvoj svetovne trgovine in svetovne izmenjave produktov pa je rodil najmočnejše vseh velesil — banke, ki so se hitro razvijale, ker so se izkazale za nujen instrument pri izpeljavi trgovskih transakcij in pri financiranju industrijske produkcije. Njihov vpliv, znaten že od vsega početka, pa se je razrastle v nemejeno gospodarstvo v poslednjih desetletjih, ko so banke rapidno prešle iz rok podjetnika-posameznika v roke velikih in močnih akcijskih družb, v katerih rokah se danes nahaja že pretežni del industrijske produkcije.

Lombardi, ki so edini od vseh kristjanov imeli od papeža dovoljenje za posojevanje denarja in za kreditne operacije vseh vrst, so imeli za svoj poklic toliko časa opravičilo, dokler niso pričeli zlorabljati svojega izjemnega stališča in postopati slabše od židovskih oderuhov. Banke, dokler niso razširile svojega delovanja preko točno začrtanih meja svojega namena, ki obstoja na eni strani v zbiranju prostega denarja in na drugi strani v posojanju istega trgovini in industriji, so tudi imele svoj obstojni smisel in poleg tega so bile neizmerno važen činitelj v gospodarskem življenju države.

Toda kratko pred vojno so se velebanke pričele zavedati svoje moči. In v trenutku, ko so se te svoje moči zavedle, so jo pričele izkoriščati v političnem življenju in politično smer posameznih strank in celih držav je dooločala težka denarna vreča velebank. L. 1896. na primer je skrahiral, Comptoir National d'Escompte de Pariz, eden največjih francoskih denarnih zavodov. Ta strašni bankrot je že bil v zvezi z mahinacijami in intrigami kupljenih politikov, toda kljub temu se zveza med političnimi in bančnimi interesi ni pokazala še tako jasno, kakor v predvojnih

letih, ko so pariški denarni zavodi naravnost določali politiko napram Rusiji, ki je v Parizu iskala posojila, na eni strani za moderniziranje svoje armade, na drugi strani za izpopolnitev svoje industrije in železniškega omrežja. — Po vojni — leta 1921. — je prišlo do strašne afere Indo-kitajske banke. Vse leto se je moral francoski parlament pečati z blatom, ki je pri tej aferi prišlo na dan in ki je požrlo več kot enega vodilnih političnih mož.

Skoro da ni države, v kateri ne bi našli podobnih slučajev skrajno škodljivega vplivanja velebank na politično življenje. Danes obstoji na svetu velika država, ki je upnik tako rekoč vsega sveta — Zedinjene države ameriške. In kakšna je politika tega svetovnega bankirja? Zadostuje, če človek prečita Clemenceaujevo pismo ameriškemu predsedniku Coolidge in odgovor poslednjega. Nič ne pomaga, da je Francija pustila za skupno stvar na bojišču stotisoče svojih sinov in da je vojna uničila velik del njene zemlje — ameriški upnik zahteva, da plača Francija svoje dolgove do zadnjega vinarja. Zedinjene države odločajo danes o Franciji mnogo bolj, nego njeni predsedniki Herriot, Briand, Poincaré itd. in odločale so skoro tudi že o Angliji. Kdo pa so te Zedinjene države ameriške, s katerimi ima Evropa take težkoče? Gospod Coolidge? Gospod Mellon? Gospod X? Nikakor! To je Wall Street. Newyorški bančni okraj, katerega diktatu se mora vse podvreči. Tajinstvene roke okultne sile, ki nesramno segajo po vsem in ki hočejo, da jim bo pokorno služilo vse — produkcija, trgovina in konzum in na koncu še ves evropski kontinent.

Zgledi vlečejo. Ni dano vsakomur, da bi bil Napoleon. Toda kdo bi ne hotel biti vsaj sličen? Zato se banke občutno «uveljavljajo» v povojnem razvoju vseh držav. Avstrijska republika se opoteka iz krize v krizo, toda nekoliko dunajskih velebank je po prevratu znamenito izkoriščalo njeno siromaštvo. Nemška industrija je propadala vsled pomanjkanja prostega kapitala, toda pri tem si je štirideset velikih nemških bank dovolilo l. 1924. strašno špekulacijo s frankom, pri kateri so napravile ogromne izgube prav tako, kot mogočna Rotterdamsche Bankvereinigung. Mesto gospodarskemu napredku in konsolidaciji služi bančni kapital razvratu in destruktiji.

Gospodarska politika države se ravna po diktatu dveh, treh ravnateljev, ki načelujejo odločujočim denarnim zavodom. Banke določajo višino obresti, bančne provizije, one podpirajo ali zavirajo izvoz in uvoz — vsaj so s svojimi eksponenti zasedle povsod ministrstva financ in trgovine ter tako določajo smernice gospodarskofinančnega življenja države. Povsod imajo svoje prste vmes in povsod se uveljavljajo. V javnem in zasebnem življenju. Mesto da bi trgovino podpirale, jo monopolizirajo v svojo lastno korist, mesto da bi podpirale industrijskega podjetnika, ustvarjajo velike koncerne, proti katerim se mali podjetnik zaman bori. Poljubno določajo cene in poljubno draže človeštvu vsakdanji kruh.

Banke so koristni zavodi, koristni in za življenje moderne države brezpogojno nujni. Toda samo pod pogojem, da ne zlorabljajo svojega močnostnega položaja. Ko pa se med najmočnejšimi med njimi pojavljajo zavodi, katere Francozi značilno nazivajo morske volkove, ki ne samo ne izpolnjujejo svoje naloge, temveč delajo baš nasprotno, so pa banke glavni sokrivci evropske krize in gospodarske mizerije.

Politični pregled.

Sestanek skupščine. Po dosedanjih vesteh se sestane narodna skupščina 1. oktobra. Izgleda, da se vladi prav nič ne mudi s sklicanjem narodne skupščine. Navzlic dolgotrajnim počitnicam nima vlada še sedaj dovolj pripravljenega gradiva, da bi ga

predložila narodni skupščini. Že samo to dejstvo dokazuje, da je sedanja vladna večina dela nezmožna.

Povratak Nikole Pašića. V politični javnosti se sedaj največ govori o tem, kdaj se bo vrnil Nikola

Poročilo inspekcije dela

V zadnjih dveh številkah lista smo prinesli letno poročilo Inspekcije dela in smo obljubili, da se bomo s tem poročilom še nekoliko pobavili, kar s tem tudi izvršujemo.

Predvsem bode v oči dejstvo, da je Inspekcija dela izdala prav lepo število dovoljenj za podaljšanje delovne dobe, in sicer v času, ko vlada pri nas največja brezposelnost. V normalnih časih bi proti takim podaljšanjem ne imeli ničesar, toda v sedanjih časih, ko vladajo pri nas glede brezposelnega vprašanja tako žalostne razmere, je naravnost nepripustno, izdajati dovoljenja za podaljšanje delovnega časa. Za koliko ur in komu se je podaljšal delovni čas, Inspekcija dela ne pove. Pove pa, da se je izmed izdanih 51 dovoljenj izdalo le 12 takih dovoljenj po zakonskih predpisih, t. j. z odobrenjem delavstva potom tajnih volitev. Vprašanje nastaja, na kateri podlagi so se izdala ostala dovoljenja in kako more Inspekcija dela iti preko zakonskih predpisov. Ne smemo pozabiti, da znaša podaljšanje časa samo v onih 12 postavno izdanih dovoljenjih za čas treh mesecev po dve uri dnevno 150 ur, in če je pri vsakem podjetju bilo zaposlenih samo po 10 delavcev, je to nič manj kakor 1500 ur. Koliko ur se je delalo preko osemurnika v

ostalnih primerih, iz poročila ni mogoče izračunati. In tu si je treba postaviti vprašanje, zakaj podaljševati delovni čas in ne zaposliti brezposelne. 1500 delovnih ur bi prineslo že lep zaslužek onim, ki so brez kruha in brez vsake podpore, pa bi radi delali. Delavci, ki so glasovali za podaljšanje delovnega časa, so zagrešili naravnost zločin nad temi trpinami. Zaradi par dinarjev večjega zaslužka so ti delavci odjedli brezposelnim lep zaslužek in dali delodajalcem priliko, da bodo ob svojem času lahko zagovarjali deseturno delo.

O tehničnih in higijenskih nedostatkih pravi poročilo, da se je vzlic zboljšanju ugotovilo 2078 nedostatkov napram 1085 predlansko leto ugotovljenim primerom. Pripominja pa, da je ta povišek skoro 1000 primerov le posledica točnejše in bolj detajlirano vodene statistike. Po našem mnenju ne pomenja zboljšanje razmer, če se poleg 1085 nedostatkov v prihodnjem letu ugotovi nadaljnjih 993 nedostatkov. In tudi izgovor o natančneje vodeni statistiki ne drži. Naj se statistika vodi tako ali tako, fakt je, da so ostali vsi v letu 1924. ugotovljeni nedostatkovi neodpravljeni in se jim je pridružilo še 993 novih nedostatkov. Zakaj se niso ugotovljeni nedostatkovi, ki so gotovo v škodo delavstva, ako niso v skladu s predpisi zakona o zaščiti delavstva in jih je Inspekcija dela kot take označila, odpravili? Delavstvo ne sme dopustiti, da se pod izgovorom varče-

vanja trpijo kršenja zakonskih predpisov, ki grejo v njegovo škodo. In ti nedostatkovi gotovo niso malo važni, kajti tu pride v poštev delavčevu zdravje in njegovo življenje. Tuberkuloza in druge bolezni domujejo že skoro v vsaki delavski hiši. Na drugi strani vidimo iz poročila, da je bilo 1109 nezgod, pri teh 13 smrtnih. To se pravi, da je zopet zaradi nedostatkov stradalo nič manj kot 1109 oseb in je 13 oseb izgubilo svoje življenje, katerega morda ne bi izgubili pri odpravi nedostatkov. Po toči zvoniti je prepozno. Kar je bilo, je bilo. Bojimo se le, da ne bi Inspekcija dela tudi v tekočem letu dopustila, da bi z ozirom na varčevanje naraslo število nedostatkov na še večje število in se ne bi tudi nezgodni in smrtni primeri pomnožili. Mi pravimo, nič varčevanja, če gre tu za zdravje in življenje delavca. Varčuje naj se tam, kjer se lahko brez škode za človeka, posebno za delavca.

Vajeniško vprašanje je vprašanje zase. Inspekcija dela je našla veliko nedostatkov in je prizadete mojstre posvarila in jim zagrozila. Inspekcija dela je s tem pokazala vso dobro voljo, toda mi ne verjamemo, da bi samo svarilo kaj zaleglo. Prepričani smo namreč, da bodo vsi ti nedostatkovi vsaj v pretežni večini ostali. Iz leta v leto namreč čitamo o najdenih nedostatkih pri vajencih, posebno glede stanovanj, čitamo tudi o svarilih, vendar se nedostatkovi iz leta v leto ponavljajo. Mnenja smo,

Pašić iz Monte Carla v Beograd, da zopet prevzame vodstvo radikalne stranke. V zvezi s temi razmotrivanji trdi najbližja Pašićeva okolica, da je Pašić odločen vreči Uzunovićevo vladno in prevzeti predsedstvo vlade. «Politični Glasnik» je na te vesti priobčal uvodnik, kjer se izreka proti temu, da zamenja Uzunovićevo vladno Pašićeva. Stališče, ki ga zavzema «Politični Glasnik», je tem bolj zanimivo, ker so znane najožje zveze tega lista z odločujočimi faktorji radikalne stranke. «Politični Glasnik» piše med drugim: «Ako Pašić popolnoma podleže nasvetom svoje okolice in se nepremišljeno zaplete v odkrito borbo za oblast, potem ni težko predvideti, kaj se bo vse zgodilo. Radikalna stranka bi potem pač izgubila svojo oblast in bi moralo priti do novih pretresljajev v njeni sredi. Opozicija bi v HSS dobila svetovalca in na ta način bi ustvarila možnosti, da dobi vodstvo državnih poslov v svoje roke. Primer beograjske občine jasno dokazuje, kam vodi radikalno stranko njena notranja razdrapanost. Poskus g. Pašića, da se zopet dokoplje do oblasti, bi bil torej le nevarna politična pustolovščina, nevarna ne samo zanj, ampak tudi za bližnjo bodočnost radikalne stranke.» Članek «Političnega Glasnika» znova potrjuje, da še niso razčiščene razmere v radikalni stranki. Uzunović se krčevito drži svoje odločujoče pozicije. Dobro se zaveda, da se njegova politična veljava nikdar več ne povrne, kakor hitro bi se moral umakniti iz vlade. Zato ta boj, zato nasprotstvo proti Nikoli Pašiću.

Radićev ultimatum. Preteklo nedeljo je priredil Stefan Radić več shodov. V svojih govorih se je odločno izrekel proti temu, da bi zopet Pašić prevzel vladno vodstvo. Ako bi prišel Pašić do vlade — je rekel Radić, propade naša država. Mi ne bomo dovolili, da pride do oblasti, z drugimi pa ne more sestavljati koalicije. — Še bolj je zanimiva Radićeva kategorična zahteva, da poda dr. Nikić takoj demisijo. Radić je izjavil, da ne gre kot jugoslovanski delegat v Zenevo, če je dr. Nikić minister. Ko je ministrski predsednik Uzunović zvedel za Radićevo zahtevo, je pripomnil, da ne verjame, da bi Radić svoj odhod v Zenevo vezal z osebnim vprašanjem. Če pa Radić le ne pojde v Zenevo — mu bo lahko našel namestnika, kot bo Pašić (če bo sploh sestavljaj vladno) lahko dobil brez HSS druge stranke za novo vladno večino.

Obtožba proti ministru dr. Nikiću. Poslanski klub HSS je potom svojega tajnika dr. Krnjevića predložil anketnemu odboru obtožbo proti ministru dr. Nikiću, disidentu HSS. V obtožbi se očitajo drju. Nikiću razne uradne nepravilnosti. Ker drugače ne

morejo radićevci vreči dr. Nikića, so se zatekli k zadnjemu sredstvu — k obtožbi na anketni odbor.

Reorganizacija ministrstva. V finančnem ministrstvu se izdeluje načrt za reorganizacijo osrednje uprave. Po načrtu se reducira več oddelkov ministrstva, kakor tudi uradniški stalež.

Strokovni vestnik.

V znamenju krvi.

Iz Ruš smo dobili poročilo, da so predsednika naše tamošnje podružnice napadli člani socialno-demokratskih organizacij in ga ranili. Poročilo objavljamo na drugem mestu, tu se hočemo nekoliko pobaviti s tem primerom, ki daje misliti.

Ne samo v Rušah, povsod se nam obeta, da se bo z nami obračunalo, pa bodisi na ta ali oni način. Mi smo z ozirom na te in enake grožnje že parkrat javno povedali svoje mnenje, da se nobenih groženj ne bojimo. Zakaj bi se tudi bali in čemu? Mar smo mi krivi, če naše delo uspeva in se naše vrste širijo? Mar smo mi krivi, če so socialni demokrati v popolnem razsulu in jih delavstvo trumoma zapušča? In končno, mar smo mi krivi, če imamo svoje ideale in se ne moremo ogreti za pogubno internacionalo?

Ne, vsega tega mi nismo krivi. In vendar se hoče z nami obračunati. In kako? Če ne gre z grožnjami in besedami, pa v znamenju krvi.

Ruški sodrugi so že pri ustanovitvi naše organizacije pokazali svoj gnev napram našim ljudem in že takrat je tekla kri naših ljudi. V zadnjem času je naša podružnica v Rušah pričela beležiti lepe uspehe. Sodrugi so jo pričeli napadati, blatiti, črniti. A vse ni nič pomagalo. V našem listu smo jih razkrinkali in razkrinkali smo jih povsod, kjer je bilo potrebno. In ker so videli, da so na tem polju napram nam prešibki, so si izbrali novo metodo. Pričeli so z dejanskimi napadi. *Napadajo s koli naše voditelje in jih tolovajsko pretepajo.*

Ruški primer daje misliti. Z njim se bo bavilo sodišče, odnosno se mora baviti državni pravdnik, ker je glavni napadalec, sodrug Moravčnik, bil po predsedniku spoznan. S tem primerom se moramo baviti pa tudi mi in povedati še enkrat svoje odločno stališče.

Povedali smo že, da gremo svojo pot naprej, ne oziraje se na krik in vik z nasprotnih strani.

Povedali smo že, da se groženj ne ustrašimo in nas ne bodo odvrnile od našega, za delavstvo prekoristnega dela. Danes povemo še to, *da nas tudi dejanski napadi ne bodo ostrašili, temveč nam dali nove moči za nadaljevanje svojega dela.* Pri tem se bomo znali zavarovati za enake morebitne napade. Sledili vam ne bomo, ker nismo za prelivanje krvi. Če pa vi, sodrugi, mislite, da se dá delavsko vprašanje rešiti s krvjo, nadaljujte napade. Ob koncu bo glava bolela vas in ne nas.

O napadu naj razmislija tudi Strokovna komisija in naj nam javno pove svoje mnenje, da li se strinja z novo metodo ruških sodrugov, da se vemo ravnati.

Opozarjamo pa na to tudi Delavsko zbornico, ki gotovo ne bo pustila, da se s krvjo rešujejo delavska vprašanja.

O tem primeru bomo še pisali.

Vladimir Kravos.

Vsem podružnicam! Tajništvo te dni dokončuje obširno okrožnico, katero bo prihodnji teden razposlalo vsem podružnicam. Ta okrožnica bo za vse podružnice zelo važna in že sedaj opozarjamo vse podružnice, da se bo strogo držati navodil teh okrožnic. — V okrožnici bo tudi program našega jesenskega in zimskega dela in se bo treba tega programa držati, ako bomo hoteli doseči pri našem delu uspehe. — Poleg okrožnice dobijo vsi podružnični funkcionarji natančna navodila o njihovih dolžnostih, kar bo vsekakor vsem dobrodošlo. Tudi bo s temi navodili dana možnost vsem funkcionarjem, da bodo njih funkcije lažje opravljali.

VIC. Narodno-strokovna zveza ima svoj redni članski sestanek v soboto 4. septembra t. l. ob 20. uri v društvenem lokalu Amerika. — V nedeljo 5. septembra t. l. ob 16. uri priredi organizacija zabavni večer s plesom. Vstopnine ni. Prijatelji

da bi vsak mojster sam poskrbel za pravilno ravnanje z vajencem, za dobro njegovo postelj, hrano itd., ako bi se vsaj par njih enkrat na kak drug način seznanili z zakonskimi predpisi.

Mi smo tudi parkrat morali glede vajencev intervenirati, posebno zaradi tega, ker se jih je zaposlovalo kot nadomestek za služkinje in pa zaradi slabega stanovanja. Največkrat se je mojster izgovarjal, da predpisov ne pozna, in mnenja smo, da so tudi napram Inspekciji dela taki izgovori često v rabi. Taki izgovori ne bi smeli držati. Nepoznanje zakonov ne bi smelo biti olajšujoče sredstvo. Tat, slepar in drugi taki tički se tudi včasih zagovarjajo z neznanjem zakona, pa jih le ne spustijo, temveč občutijo posledico zakona. Zato mislimo, da bi se ti nedostatki kaj kmalu odpravili, ako bi se vsi predpisi zakona strogo izvajali, torej tudi kaznovali vsi oni, ki se predpisov ne drže.

Ker smo že pri vajencih, ne smemo mimo vprašanja zaposlenja istih. Poročilo navaja o velikem zaposlovanju mladoletnih, med njimi predvsem vajencev, ne navaja pa, da li se je poskrbelo za odpravo tega zla, ki je škodljivo iz več razlogov, predvsem pa zaradi nadprodukcije profesionalistov, v drugi vrsti pa povečanja brezposelnosti. Menda je maksimiranje števila vajencev po obratih še odprto vprašanje, ki čaka rešitve. Neka naredba sicer pravi, da sme imeti mojster na vsakega po-

močnika le po enega vajenca in on sam sme imeti dva. Najdejo se pa primeri, da ima mojster s štirimi pomočniki, ki so vsi mladi, ker ima najstarejši 20 let, nič manj kot 16 vajencev. Nastaja vprašanje, kako se bodo vsi ti vajenci izučili obrta in kaj bodo znali po končani vajeniški dobi in končno, kakšen material se nam obeta v obrtu. To vprašanje čaka nujne rešitve. Na vsakega pomočnika naj pride en vajenec, pa ne bo tako kmalu nadprodukcije in tudi ne bo primanjkovalo poljskih delavcev.

Poročilo govori tudi o predolgem delovnem času in navaja, da se je ugotovilo 347 takih primerov. Tudi pravi poročilo, da se ni v 199 primerih plačal po zakonu predvideni dodatek za nadurno delo. Kaj je urad v teh primerih podvzel, ni znano. Bojimo pa se, da nič, ker je letos prišlo že v kri in meso, da se nadure več ne honorirajo s 50 odstotki dodatka na plačo, kakor to predvideva zakon. V tem pogledu bi morala Inspekcija dela postopati rigorozno, ne glede na poznanje ali nepoznanje zakona. Če se delodajalci sami ne pobrigajo, da bi zakonske odredbe poznali, naj jih v to prisili kazen in kmalu se bo zakon o zasčiti delavcev v polni meri izpolnjeval. Danes se pa gre preko njega in se briskirajo vse njegove določbe. Inspekcija dela ne bi smela nikoli dopustiti in ne napisati, da se je zaradi neznanja zakonskih odredb izvršilo to in ono.

Povedali smo že, da za nas to ni merodajno in pri tem vztrajamo.

Pri poglavju o znižanju plač beleži Inspekcija dela 12 intervencij in pri vseh je dosegla neuspeh. Ni čuda, če se je po teh neuspehih pričelo povsod z znižavanjem plač, ker se pač ni bilo nadejati uspešnih intervencij, ako so se Inspekciji dela vse ponesrečile. Nerazumljiv pa je odstavek v poročilu, ki pravi, da so se plače znižale za 10 do 15 odstotkov često na ta način, da se efektivna dnevnica ni znižala, pač pa se je povečalo število dnevniških ur. Vprašanje nastaja, kdo je dal dovoljenje za zvišanje števila dnevniških ur in zakaj se je tako dovoljenje dalo?

Govorili smo že o podaljšanju delovnega časa, a vendar ne bo odveč, če še enkrat poudarimo dejstvo, da vidimo prozoren namen podjetnikov, da na ta ali oni način splošno vpeljejo več kot osemurno delo. Inspekcija dela jim pri tem pa vedé ali nevedé pomaga, kar pa ni v redu, ker je smatrati to institucijo kot zaščitnico delavstva.

O poročilu bi se dalo še marsikaj povedati, pa prihranimo to za pozneje enkrat. Za danes samo gornje ugotovitve, ki nam povedo, da je delavstvo lahko upravičeno nejevoljno nad delom državnih Inspekcij dela, in jasno je, da jih delo Inspekcij ne more nikakor ogreti, če je negativno.

V. K.

in znanci se vljudno vabijo. Dolžnost članstva je, da se sestanka kakor tudi veselice sigurno udeležijo.

JESENICE. Podpisani član Narodno-socijalne strokovne zveze, podružnica Jesenice, se najtopleje zahvaljujem bratskemu Izvrševalnemu odboru USJ za podporo v znesku 200 (dve sto) dinarjev, katere sem prejel za čas moje dolge bolezni. — Ciril Lauseger.

JESENICE. Bratje! Avgust je minul — čas obračuna je tu. Zato vplačajte članarino vsi, vsaj do torka 7. t. m., da se lahko pošlje obračun centrali v Ljubljano najkasneje do 10. t. m., kakor to cen-

trala tudi brezpogojno zahteva. Storite svojo dolžnost!

ZIDANI MOST. Podružnica Narodno-strokovne zveze, Unija v Zidanem mostu, ima svoj redni občni zbor v pondeljek, dne 6. septembra t. l. ob 2. uri popoldne pri g. Ivančiču. Občnega zbora se udeleži strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Vsi člani naj se tega občnega zbora sigurno in točno udeležijo.

Zahvala. Podpisani se najlepše zahvaljujem Izvrševalnemu odboru Narodno-strokovne zveze za podporo v znesku 300 Din, ki sem jih prejel za čas svoje bolezni. Trbovlje, 30. avgusta 1926. — Pavel Dornik.

Po drugih državah.

Razvoj političnega položaja na Češkoslovaškem se vrši v znamenju boja fašizma in protifašizma ter priprav za volivno kampanjo za volitev prezidenta republike. Glede fašizma so dolgo časa odgovorni politiki molčali in govorile so le posrstranske osebnosti, sedaj pa so se kar zaporedoma pričeli oglašati možje, ki so navajeni za svoje besede prevzemati tudi polno odgovornost in ti dosledno odklanjajo fašizem. Tako je dejal voditelj narodnosocialistične stranke Vaclav Klofač v svojem velikem govoru v Kutni Hori: «Ne proglašajte boja proti ljudstvu. Že enkrat smo strašno izgubili, ko je razredna, stanovska napihnenost poteptala in zaslužila široke mase ljudstva. Narod in država potrebuje vse, ki tvorijo ta narod in državo. Za nas stranka nima zmisla, če ne služi državi, če služi le sama sebi in nekolikim osebam. Mi vsi, če naj osredotočimo vso svojo pozornost na gospodarska vprašanja, potrebujemo mir in samo mir. To mora biti geslo vseh, ki ljubijo narod in republiko. Samo pustolovci, ki se ne brigajo za blagobit naroda, temveč le za svojo sebičnost, morejo sanjati o diktaturi. Nismo niti Grška, niti Španka in zato je brez pardona izgubljen vsakdo, ki bi hotel v sedanji težki gospodarski krizi hazardirati z državo in življenjskimi interesi naroda. Nam je vseeno, kdo vnaša nemir med narod; naj bo to fašizem ali boljše vize — proti temu in onemu stojimo enako trdno.» Tudi agrarni poslanec dr. Viškovský odklanja v svojem govoru v Netvoricah fašizem: «Pri nas opravljamo delo reda in stabilizacije mi vsi, ki pripadamo strankam v resnici državotvornim in opravljamo ga v duhu naše ustave in v duhu tradicij našega naroda na osnovi demokratične oblike. Zato pri nas ne potrebujemo nobenega fašizma.» Najbolj značilno pa je, da so pričeli proti fašizmu nastopati tudi narodno-demokratski politiki, katerih stranka je, kot je bila podoba, nekaj časa to gibanje favorizirala. Tako je narodno-demokratski kandidat za senat Josef Miškovsky napisal v «Našem glasu»: «Resnica je sicer, da izhaja češkoslovaški fašizem prav tako, kot narodna demokracija iz nacjonalizma, ki stremi po ohranitvi narodnega obličja republike, toda medtem, ko je geslo fašizma boj in diktat, je nerazredni program narodne demokracije osnovan na narodnem principu in demokratični solidarnosti. Prav to poslanstvo opravičuje eksistenco narodne demokracije. Če je stranka izgubila vero sama vase in se podaja na pot fašizma, opušča s tem svoj dosedanj program in gre pustolovščinam naproti. Danes je stvar že tako daleč, da se ne more več govoriti in postopati nejasno. Med fašistovsko narodno demokracijo in narodno demokracijo 28. oktobra je velik prepad.»

Prijateljski dogovor med Jugoslavijo in Grčijo. Pred dnevi je bil med vladama v Beogradu in v Atenah sklenjen dogovor, ki naj zagotovo med obeh državama prijateljstvo in nevtralnost. Italijanski tisk je sumljivo prijazno pozdravil ta dogovor. Vendar je pa storil to samo zato, da skrije svojo nevoljo. Italiji ni všeč, da se ustvarja balkanski blok in bi ji bilo mnogo ljubše, če bi ona lahko pri vsaki priliki nastopala na Balkanu kot posredovalec. Ko se je v evropski javnosti zvedelo za sklenjen dogovor med Jugoslavijo in Grčijo, je pri-

občil pariški komunistični dnevnik «Humanité» senzacionalno vest, da je bil poleg objavljenih konvencij in dogovorov o prijateljstvu in nevtralnosti, sklenjen še poseben tajni dogovor, naperjen predvsem proti vmešavanju Italije v balkanske politične razmere. Vest dnevnika «Humanité» ni resnična in jo je francoska vlada takoj demantirala. Italijanskemu fašistovskemu tisku je pa bila vest «Humanité» vendarle dobrodošel povod, da izlije svoj srd na tem, da se razmere na Balkanu razvijajo proti volji oficijelne Italije. Posebno podčrtava fašistovski tisk dejstvo, da je ravno Francija prva demantirala obstoj tajnega pakta. Po mnenju fašistovskega tiska mora biti Franciji podrobno znan potek pogajanj in tudi — obstoj tajnega pakta. Nad nevoljo fašistovskega tiska se moremo le veseliti, ker je dokaz, da je naša zunanja politika na Balkanu na pravih potih.

Tajna agitacija proti Mussoliniju. Mussolini je odvzel svobodo tisku in nihče ne sme napisati ničesar, kar bi bilo proti vladi ali fašizmu. Javno mnenje ne more drugače do izraza kot potom tajnih brošur. Italija je sedaj polna pamfletov proti Mussoliniju in vladi. Tiskovine prihajajo iz inozemstva. Posebno rado se čita brošuro, ki nosi naslov «Matteotti», kjer je dokazana Mussolinijeva odgovornost na umoru socialističnega voditelja.

Odnosaji med Poljsko in Rusijo. Sovjetski urad za zunanjo politiko je objavil komunike, v katerem se izreka za najozžjo zvezo s Poljsko. V komunikeju se trdi, da je sovjetski predstavnik v Varšavi predložil poljski vladi načrt dogovora o nevtralnosti, kateri bi naj bil zaključen med Sovjetsko Rusijo in Poljsko. Sovjetska vlada predlaga, da naj se podpiše dogovor, ko bo jeseni obiskal poljski zunanji minister Zalevski Moskvo. Poljska

vlada še ni zavzela svojega stališča napram sovjetskemu komunikeju. Razpoloženje je pa na Poljskem glede zblizanja z Rusijo dobro in je pričakovati, da pride v jeseni do popolnega sporazuma v vseh spornih vprašanjih.

Bolgarski odgovor. Radi ogrožanja mej so Jugoslavija, Romunija in Grška naslovile na bolgarsko vlado kolektivno noto, v kateri zahtevajo, da se napravi nevzdržnim razmeram vendarle že enkrat koreniti konec. Na kolektivno noto je sedaj odgovorila Bolgarija. Prvotno se je nameravala Bolgarija izogniti direktnemu odgovoru intervjujočim državam in prositi Zvezo narodov za posredovanje. Na nasvet vesil je pa Bolgarija opustila svojo namero. Po poročilih iz Beograda je odgovor bolgarske vlade zelo pomirljiv, pisan v koncilijantnem tonu in zadovoljiv. Bolgarska vlada podrobno razjasnuje, kakšna sredstva je uporabila, da zabrazi četniške vpade na ozemlja obmejnih držav. Veliko število Bolgarov, ki so iz sosednjih držav zbežali na bolgarsko ozemlje, predstavlja veliko zapreko, da se ne uredi znosni odnosaji med Bolgarijo, Grčijo, Romunijo in Jugoslavijo. Pretvoritev teh Bolgarov v mirne državljane je nemogoče brez sodelovanja sosednjih držav. Nota nadalje navaja, da so se tudi iz sosednjih držav vršili ponovni napadi na bolgarski teritorij.

Pacifistični kongres. V Parizu zboruje mednarodni demokratični kongres za mir, ki šteje 6000 članov in na katerem je zastopanih 30 narodov. Kongresu predseduje francoski poslanec Marc Saugnier.

Deportacija Abd-el-Krima. Znanega upornika, ki se je boril za pravice svojega rodu v Maroku in bil potem po dolgem boju premagan in ujet od Francozov in Špancev, so deportirali v ujetništvo na otok Reunion. Sedaj prihajajo iz Pariza vesti, da so se Marokanci zopet uprli. Napadli so mesto Šešuan, katerega imajo zasedenega Španci. Kakor kaže, v Maroku še ne bo miru in naj so tudi premagali in ujeli glavnega upornika — Abd-el-Krima.

Sovjetska Rusija je pripravljena poravnati predvojne dolgove Franciji. V prihodnjih dneh odpotuje sovjetski komisar za zunanje zadeve Čičerin v Pariz, kjer se sestane z Briandom. Glavni predmet razgovora bo ta, da stavi Čičerin predloge glede poravnave dolgov predvojne Rusije Franciji. Sovjetska Rusija je sedaj pripravljena, da plačuje Franciji letnih 65 milijonov zlatih frankov za amortizacijo predvojnih dolgov. Dosedaj je ponujala Rusija le 40 milijonov letno, dočim je zahtevala Francija 125 milijonov. Pričakuje se, da se bo Francija zadovoljila s 65 milijoni.

Ženski vestnik.

Ali je Vaš mož zavarovan?

Na prvi pogled se morda zdi, da tako splošno vprašanje ne spada v «Ženski vestnik» — pa vendar spada! Življenjsko zavarovanje mož — soprogov in rodbinskih očetov — ni namreč samo njihovo vprašanje, temveč predvsem vprašanje njihovih žena in otrok. Ne mislimo pri tem na bogate rodbine — pri teh je pomen življenjskega zavarovanja splošno pripoznan in mnogi bogataši vlagajo velike vsote v zavarovalne premije — temveč mislimo na siromašne rodbine, katerih oskrbovatelji puščajo za seboj navadno le lep spomin in dober glas. In to je nekoliko malo! Ni dovolj, da sem rodoljuben človek, temveč potrebno je tudi, da svojo rodbino primerno preskrbim, dokler sem živ, posebno da preskrbim svojim otrokom primerno prehrano in izobrazbo. Ti ne smejo v tem pogledu ničesar izgubiti niti tedaj, če nenadoma umrem. Resnica je, da zaslužki in plače danes niso tako velike, da bi si delavci, nameščenci, mali obrtniki in trgovci, sploh pripadniki srednjih slojev mogli prigrispariti toliko, da bi bila izključena beda vsaj za najnujnejši čas. To eno možnost, primerno njegovi

plačilni moči, pa ima vsak mož: možnost življenjskega zavarovanja v korist svoje žene in navadno tudi otrok. Prednost življenjskega zavarovanja je v tem, da smo tako rekoč primorani varčevati, da plačamo zavarovalne premije in delimo riziko prežgodnje smrti z vsemi ostalimi zavarovanci. Dediči onih, ki so umrli prežgodaj, napravijo dobiček na račun onih, katerih preskrbovalci so doživeli zavarovalno dobo. Vsi zavarovanci torej nimajo istih koristi od zavarovanja — pri življenjskem zavarovanju udeležujemo osnovni pogoj vsečloveške solidarnosti — medsebojno pomoč. Soprog in očetje bi morali v interesu svojih žena in otrok sami misliti na svoje zavarovanje. Pa ne samo na svoje zavarovanje, temveč — po možnosti — tudi na zavarovanje svojih otrok (na doživetje, doto). Zavarovalna polica je vrednoten papir, ki zelo često ohranja celo rodbino pred pomanjkanjem. Ne vemo ne ure, ne dneva! Tudi če se komu danes godi dobro, nima nobenega poročstva, da se mu bo dobro godilo tudi jutri in da ne pride ob vse svoje premoženje. V takih slučajih pomenja zavarovalna vsota, izplačana pri doživetju ali smrti zavarovancevi, zaščito pred lakoto in pomanjkanjem. Danes

je pri nas, hvala bogu, že minulo nezaupanje nam pram zavarovalnicam. Naše zavarovalnice so postale močan činitelj v našem narodnem gospodarstvu. Seveda še daleč nismo tam, kot je na primer praktična Amerika s svojimi 70 milijardami dolarjev zavarovalnega kapitala, ali pa Francija, Anglija, Švica in druge napredne države. Da pride tudi pri nas življenjsko (pa tudi nezgodno) zavarovanje do istega pomena, kot v omenjenih državah, zato morajo skrbeti žene, če bodo v tem zmislu vplivale na svoje može in jim stavljale pred oči vprašanje, ali so z življenjskim zavarovanjem poskrbeli za bodočnost njihovo in bodočnost otrok.

V prvi razred.

Sledeče vrstice veljajo onim mamicam, katerih ljubljenci, šestletni državljani in državljanke, se zapišejo sedaj po počitnicah prvič v šolo in za katere nastane v septembru nova skrb: pravočasno pošiljati otroke v šolo. Prvi razred pomeni prvi resnični korak otroka v življenje. Prav nič ni treba govoriti o pomenu šole: vsaj vemo vsi, da brez šole danes napredek ni mogoč.

Razumni starši ne bodo svojim otrokom pred vstopom v prvi razred pri vsaki pogreški grozili z učiteljem, da bi se otroci šole bali. Nasprotno, govorili bodo o šoli vedno pohvalno in prisrčno. V prvem razredu ljudske šole napreduje vzgoja malčkov na ljubeznjiv način, učitelj je potrpežljiv vzgojevalec zaupanih mu učenčkov, katerim kolikor mogoče olajšuje prve težke začetke pisanja, čitanja in računanja ter jim krajša ure s pripovedkami, ugankami, petjem, veselimi razgovori itd. Pri nazornem pouku ima dovolj prilike, da se upozna z značajem svojih učencev in njihovimi vsakdanjimi radostmi in «skrbmi» ter njihovim rodbinskim življenjem. Iz tega spoznanja najde način, po katerem najbolj vpliva na dušice vsakega posameznika. Vem iz lastne izkušnje, kako sprejemljiva je otroška duša in kaj more izvršiti vesten učitelj, ki ima rad svoje učence. Če pomislimo, da se otroci v prvem razredu v 10 mesecih nauče čitati v celem abecedniku, računati vse osnovne račune s številkami do 20 in pisati, potem ne bomo odrekli učiteljevi pridnosti in požrtvovanju zaslužene hvale.

Mamice naj odpravljajo otroke v šolo zjutraj tako, da jih navajajo na čistočo, spodobno obnašanje na ulici in da jim ne bo treba tekati v skrbi, da sicer zamude pouk. Če more, naj vsaj prve dni spremi učenčka do šole mamica ali oče, ali pa naj se novinec poveri starejšim, razumnejšim bratom ali sestram in pred odhodom v šolo naj se mamica prepriča, ali ima mali učenjak v žepu čist robček in v torbi potrebne šolske pripomočke. Tudi naj jim ne dajejo s seboj toliko jestvin, kot da gredo na pot za ves dan. Dal bi se spisati obširen spis, kaj da dajejo mamice otrokom vse na pot v šolo, da ne bi bili lačni. Otroci se često svojih zalog preobjedo in jih — puste.

Šola bo koristno vplivala samo tam, kjer so roditelji z njo v stalnem prijateljskem stiku. Zelo dobro vplivajo sestanki učiteljskega in roditeljskega, na katerih se da mirno in temeljito razpravljati o vsem, kar je na korist otrok in šole. J. K.

Tolstoj o ženskah.

Nič ne krasi ženske boli, kakor samopremagovanje. In nič ne odbija od nje bolj, kot sebičnost.

Popolnost je ista za moškega in žensko: popolnost ljubezni. Če prekaša moški žensko često po razumnosti in trdnosti v ljubezni, ga prekaša ženska vedno s samopremagovanjem v ljubezni.

Ljubezen k lastnim otrokom, ki je ženski prirojena, je izjemna ljubezen, proti kateri se je zaman boriti z razumom. Vedno je bila in mora biti vzor ženski-materi. Ta ljubezen do otroka-dojenčka ni sebičnost, temveč je to ljubezen delavca do dela, dokler ga ima v roki. Vzemimo to ljubezen do predmeta dela in delo je onemogočeno.

S poslanstvom ženske je sledeče: porod, dojenje in negovanje otrok prinaša človeštvu korist samo tedaj, če ne bo vzgojevala otrok le sebi v veselje, temveč če jih bo vzgajala v dobrobit človeštva; če

se bo njena vzgoja vršila v imenu resnice in človeškega blagostanja, to se pravi, če bo odgajala otroke tako, da bodo postali najboljši delavci za druge.

Mladinski vestnik.

Ob obletnici. Tamburaški odsek «Bratstva» v Zagorju ob Savi obhaja obletnico svojega delovanja. Proslava se bo vršila na ta način, da priredi zbor dne 5. t. m. v kavarni Müller prvi tamburaški koncert pod vodstvom svojega agilnega vodje brata J. Hočevarja. Sodeluje tudi društveni kvartet. — Tamburaški odsek je bil že ustanovljen pred leti, a ni mogel prav napredovati. Vzroki so bili različni, prvič ni bilo godal, potem ne članov in nadalje ne agilnega voditelja. Pred dobrim letom je prevzel br. Hočevar vodstvo tamburaškega odseka «Bratstva». Čeravno sam težko preobložen z obiskovanjem šole, se je vendar poprijel z veseljem in ljubeznijo poverjene mu naloge. Zbral je okoli sebe člane, ki so imeli veselje do učenja v glasbi. Najprej jih je poučeval v teoriji, a po preteku par mesecev so že lahko nastopili pri Pulpanovi proslavi, ki jo je priredilo društvo «Bratstvo» v jeseni lanskega leta. Po prvem delno uspelem nastopu so še nastopili pri raznih prireditvah in pri prireditvi prostovoljnega gasilnega društva v Zagorju so se izkazali že tako izvežbane, da je

izostala vsa kritika, katere je drugače toliko v Zagorju. Nadejati se je bilo, da bodo tamburaši tako napredovali, da bodo v čast vsemu društvenemu pokretu. A bilo je drugače. Po par mesecih agilnega dela so nastale vrzeli med samimi tamburaši. Zaradi nekaterih nespornostnih med odborom in tamburaši je v vsem delovanju nastal zastoj. Šele na spodbudo nekaterih članov, katerim ni bilo vse eno, če odsek in društvo spita, je ponovno prevzel br. Hočevar vodstvo tamburaškega zbora. In uspeh imamo tu: Koncert delavske mladine. Upamo, da bo odsek žel najlepšo zahvalo in priznanje tako od strani našega članstva, kakor tudi od ostalega občinstva v Zagorju. Želimo odseku najlepši uspeh. Prosimo tudi naše cenjene brate in sestre ter vse somišljenike, da v kar najlepšem številu posetijo prireditev in mladini pokažejo svoje zanimanje ter da jo gmotno podpro pri njenem trudapolnem delu. Upamo nadalje tudi, da se bodo ostali odseki, kakor tudi odbor tukajšnjega «Bratstva», še bolj poprijeli društvenega delovanja med mladino. L. Lu.

★

Tedenske vesti.

Kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice

V prejšnjih prostorih ekspoziture okrožnega urada za zavarovanje delavcev, *Gradišče št. 2*, so se otvorili krasno urejeni prostori kulturno-prosvetnega odseka delavske zbornice. Odsek je otvoril v svojih prostorih

čitalnico,

ki je brezplačno dostopna za vsakega delavca, delavko, nameščenca in nameščenko, ki je član katerekoli delavske kulturne ali strokovne organizacije. V čitalnici so na razpolago vsi slovenski dnevnik, delavski strokovni in politični časopisi, jugoslovenske, nemške in druge revije ter ilustracije. Čitalnica je odprta vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od pol 6. do 9. ure zvečer, tako da jo lahko obišče vsakdo ob dela prostem času. Mladi in odrasli delavci, pustite beznico in rajši pojdite po delu v čitalnico Delavske zbornice! Dne 15. septembra otvori odsek tudi

knjižnico,

ki obsega nad 5000 slovenskih, hrvatskih, čeških in nemških leposlovnih in znanstvenih knjig. Knjižnica bo odprta ob istih urah kakor čitalnica.

Odsek je priredil za člane dramatičnih odsekov «Krekove mladine», «Svobode» in «Bratstva»

dramatično šolo,

ki se bo pričela sredi septembra pod vodstvom režiserja narodnega gledališča g. Šesta.

Pri svojih kulturnih in strokovnih organizacijah ali direktno pri kulturno-prosvetnem odseku DZ naj se prijavijo vsi oni, ki žele obiskovati tečaj za *knjigovodstvo in korespondenco*.

Vse druge informacije dobite v pisarni kulturno-prosvetnega odseka DZ v zgoraj označenih urah.

★

— **Cenjene naročnike opozarjamo, da naj takoj vplačajo zaostalo naročnino, ker jim sicer list ustavimo. Kdor je zavrgel položnico, naj si jo kupi na pošti ter vanjo vstavi: Čekovni račun št. 11.914. «Nova Pravda». Upravništvo, Ljubljana.**

— **V eri komisarijatov. Dr. Kukovec, ki se je zadnji čas priključil radićevcem, bo baje imenovan**

komisarjem mestne hranilnice v Mariboru. Tudi v Ljubljani nameravajo postaviti nad mestno hranilnico komisarja, ki bo pristaš radićevcev. Vse komisarje hoče baje imeti HSS samo zato, da bo zadoščeno «partijski pravici» ter njenim «avtonomnim načelom».

— **Draginjske doklade, ki jih dobivajo invalidi, se po odloku ministrstva financ ne bodo znižale, kot so se pri javnih nameščencih. Odlok je bil izdan na pritožbo invalidskih organizacij pri kralju.**

— **Koliko znaša škoda od poplav v Bački in Baranji?** Komisija za ugotovitev skupne škode od poplav v Bački in Baranji je končala svoje delo. Po uradnem poročilu te komisije znaša cela škoda 146.747.227 Din. Poročilo ne pove, koliko ocenjene škode odpade na javna posestva in na posestva znanih milijonarjev - veleposestnikov ter končno, koliko so utrpeli škode mali posestniki, kajzarji in delavci. Prav gotovo ne odpade na te revne sloje niti eno četrtino ocenjene škode, to je okrog 40 milijonov dinarjev. Revnim slojem povzročeno škodo bi država prav lahko iz tekočih sredstev v polnem obsegu poravnala. Veleposestnikom - milijonarjem pa ni potreba poravnati škode, ker lahko nosijo breme sami. Če morajo danes državni nameščenci od svojih bornih prejemkov plačevati precejšnje zneske za poplavljenec, ne plačujejo za poplavljenec-reveže, ampak za poplavljenec - milijonarje. Večje socialne krivice si ne moremo misliti, kot se godi z odtegljaji draginjskih doklad javnim nameščencem. Krivica je tem večja, ker je finančni minister odločil, da je odtegljaj draginjskih doklad definitivni in da ne bo čez nekaj mesecev (kot se je prvotno pričakovalo) ukinjen.

— **Aretacije socialistov v Italiji.** Francoski listi poročajo iz Milana, da je bilo v Veroni aretiranih na podlagi hišnih preiskav 500 socialistov. Nadaljnje aretacije se imajo izvršiti v Padovi. Socialisti niso zakrivali ničesar drugega kot to, da niso hoteli podpirati absolutističnega fašistovskega režima in so navzlic prepovedi vzdrževali še svoje delavske organizacije.

— **Hubadova šestdesetletnica.** Te dni je praznovan zaslužni mojster, bivši zborovodja Glasbene Matice, ravnatelj slovenskega konservatorija, upravnik Narodnega gledališča v Ljubljani in skladatelj, Matej Hubad, svojo 60letnico rojstva. Na Hubadovem domu v Skaručini za Šmarno goro so

se slavljencu na dan obletnice poklonili številni zastopniki naših kulturnih in glasbenih institucij.

— **Upokojitve po starem zakonu.** S 1. septembrom prenehajo upokojitve javnih nameščencev po starem zakonu in stopijo v veljavo določila novega uradniškega zakona.

— **Doklada za delavske zbornice znižana.** Minister za socialno politiko je podpisal odlok, po katerem se doklada, določena za vzdrževanje delavskih zbornic, znižuje od 9-5 na 0-3 % od dnevnice, ki služi kot podlaga za določitev prispevka za primer bolezni. Ta doklada odpade samo na one, ki spadajo od 6. do 18. razreda. Doklado mora plačati delodajalec, ki pa jo sme v celoti odbiti od uslužbenčevega zaslužka.

— **Všetetje vojaških let pred vstopom v državno službo.** Ministrstvo za kmetijstvo je priznalo vsem uslužbencem svojega resorta na podlagi vloženih prošelj službo v prejšnji avstrijski vojski pred vstopom v državno službo na osnovi sklepa splošne seje državnega sveta z dne 21. in 22. decembra 1925., in to: vsako, tudi kadrovske službo in orožne vaje, ako je dotičnik vstopil v državno službo pred 6. septembrom 1919. (razširjenje srbskega zakona o ustrojstvu vojske na celo državo); kdor je po 6. septembru 1919. vstopil v državno službo, temu se odbije kadrovske rok, kolikor ga je odslužil. Vse to velja seveda samo za one, ki so vstopili pred 1. septembrom 1923. v državno službo. Dekreti o všetetu vojaških let so že podpisani in se bodo dostavili naslovnikom potom pristojne oblasti.

— **Lažete.** V «Slovenca» je priobčil celjski dopisnik «Slovenca» notico, v kateri namiguje, da je SDS stal sporazum z NSS v Celju 63.000 dinarjev. Pozivamo «Slovenca», da svojo trditev dokaže. Že v naprej pa izjavljamo, da je vse skupaj zlobna klerikalna izmišljotina, ki znova karakterizira pokvarjeno katoliško moralno in resnicoljubnost.

— **Žrtve dela.** Na Angleškem se je nad mestom Simle odtrgal oblak. Voda je vdrla v rudnike, iz katerih so potem potegnili dvajset trupel, dočim sta bila dva rudarja težko ranjena. Sedemdeset rudarskih hiš je porušeni. — Iz Newyorka javljajo, da je vsled elementarne nezgode v rudniku Indiana izgubilo življenje 54 rudarjev.

— **Obvezno učenje plavanja** je uvedeno v Avstriji v vseh višjih razredih ljudskih šol.

— **Kako se štedi pri nas.** Voditelj radikalov, Nikola Pašić, je bil, kakor znano, dva meseca v Karlovih varih, kamor se je peljal iz Beograda s službenim salonskim vozom. V Pašićevem spremstvu je bilo 17 oseb, med temi soproga, sin Rade(!), osebni tajnik, 2 jugoslovanska detektiva, 2 jugoslovanska železniška uslužbenca, 2 češkoslovaška detektiva itd. Cela dva meseca sta bila n. pr. državna uslužbenca v Karlovih varih brez dela in z dnevnici, samo da inšpicirata salonski voz, ki je čakal na gospoda Pašića. Isti salonski voz z vsem personalom se je nato odpeljal v Monte Carlo. Zanimivo bi bilo zvedeti, koliko je stal prevoz salonskega voza. Ali bi ne bilo pravično, da bi bogati gospod Pašić sam plačal za svoja potovanja vse stroške. Denar, ki bi se pri tem prihranil, naj bi bil za — poplavljenca. Zakaj bi tudi g. Pašić nekaj ne utrpel za poplavljenca, če so morali ubogi državni nameščenci primeroma z njim — veliko utrpeti. Tudi pri salonskih vozovih se naj štedi.

— **Za pokrajinsko razstavo «Ljubljana v jeseni»**, ki se otvori v soboto dne 4. septembra in traja do 13. septembra, vlada tudi po deželi veliko zanimanje, posebno radi kmetijske razstave. Najavljen je obisk številnih skupin, ki jih organizirajo podružnice Kmetijske družbe. Ne smelo bi biti nobene podružnice Kmetijske družbe, ki ne bi delala v svojem okraju za obisk te za našega gospodarja tako važne in poučne prireditve. V nedeljo dne 5. septembra se priredi posebna razstava plemenskih konj. V svrhu skupnega obiska naj se zahtevajo legitimacije po 30 Din za polovično vožnjo od urada Ljubljanskega velesejma.

— **Jugoslovanski šahovski turnir v Ljubljani** je zaključen in je v skupini A zmagal Sadi Kalabar

iz Varaždina s 7, v drugi skupini B Kosta Rožič iz Zagreba z 9, v damskem turnirju gospa Sava Šerbanova s 6 točkami.

— **Mednarodni telovadni in sportni kongres katoliških zvez v Rimu** so cerkvene oblasti na pritisk fašistov prepovedale.

— **10.000 bolnikov** je bilo do zadnjega avgusta sprejetih v splošno bolnico v Ljubljani.

— **O nesrečah in zločinih.** Vinko Zupančič, šofer poštne direkcije v Ljubljani, se je pričel utapljati v Ljubljani. Slučajno v bližini se nahajajoča 18letna Avgusta Starinova je skočila v vodo in rešila Zupančiča gotove smrti. — Na komarjevo nedeljo v Spodnji Šiški so se pri streljanju iz možnarjev težko ponesrečili ključavničarji Alojzij Koprivec, France Jerin in Anton Hojnik. — Preteklo soboto je požar upepelil vas Duplice pri Grosupljem. Škoda znaša nad 600.000 Din. — Na mariohorski kolodvorski pošti je poneveril sluga M. Šostar 125.684 Din. — Na Viču pri Ljubljani je po-

vozil avtomobil sedemletno Marico Kržmanovo in dveletnega Ivana Sajeta. Deklica je bila na mestu mrtva, dočim so dečka prepeljali težko ranjenega v bolnico. Nesrečo so zakrivali otroci. — Pred očmi svojih prijateljev se je v nekem kavarniškem lokalu v Kolodvorski ulici ustrelil pekovski pomočnik Josip Poderžaj. Vzrok samomora ni znan. — Pri železniški direkciji v Subotici so prišli na sled velikim zlorabam pri nabavi materijala. 14 višjih uradnikov je bilo suspendiranih, oziroma odpuščenih iz državne službe.

— **Katastrofa ruskega parobroda.** V bližini Leningrada se je potopil parobrod «Burevjestnik». Na parobrodu je bilo vkrcanih 563 potnikov, od katerih se jih je rešilo samo 285. Na mestu, kjer se je potopil parobrod, je bilo morje globoko 30 metrov.

— **S čolnom iz Ljubljane v Beograd.** Člani ASK Primorje Vladimir Anžlovar, Maks Stenar in Franjo Korošec so skonstruirali zlojživ čoln, s katerim so odpotovali po Ljubljani in Savi do Beograda. Sportniki so dosegli svoj cilj.

Dopisi.

RUŠE. Pri nas so se zopet zbrali «razredno zavedni sodrugi», pa ne zato, da bi kaj napisali v njihov časopis, ampak zato, da s pestjo protestirajo proti nam. Zbrali so se za vrtno ograjo gostilne «pri Muleju», da zopet dokumentirajo svojo kulturo in obnove že obledele krvave madeže s svežo krvjo narodnega delavstva. Zvedeli so namreč, da se naš tovariš predsednik «Unije», Vrhovnik, nahaja v gostilni, in so sklenili, da ga počakajo. Ko se je naš predsednik Vrhovnik vračali z gostilne s svojo soprogo, so mu zaočili na uho divji kriki: «Doli Orjuna!» «Kje imate revolverje, orjunci?» itd. Seveda niso pri tem izostale običajne protidržavne psovke v nemškem jeziku. Naš predsednik je mirno odvrnil, da ne rabi revolverja, in odšel svojo pot. Pred njim se je pojavil «razredno zavedni sodrug» Moravčnik in udaril tov. Vrhovnika po glavi z debelo palico, da ga je oblila kri, na kar je priskočilo še par drugih sodrugov, vrgli so našega predsednika na tla in teptali po njem. Šele na krike njegove soproge so prihiteli gostje iz gostilne in zapodili v beg «sodruga». Finale tega pretepa se bo vršilo pred sodnijo. Sodrugi v Rušah naj veljajo pa te besede: Takoj ob rojstvu «Unije» ste jo krstili s krvjo ustanoviteljev. Sedaj, ko vidite, da vaše klevete, laži in napadi ne morejo preprečiti našega napredka, hočete ostrašiti naše ljudi z napadi in tolovajstvi, toda pomnite: Ne bomo vam v tem šledili in vam na tak tolovaški način vračali milo za drago, ker te vrste prakso prepuščamo vam. Nas veseli le, da vas po vaših nastopih spoznavajo vsi, ki so doslej slepo verjeli v vas. Mi bomo raje delali kot doslej in bomo s tem pokazali, da ne iščemo člana s pretepi, temveč z resnim delom za boljšo bodočnost našega delavca.

ZAGORJE OB SAVI. Dne 22. avgusta se je ustanovila «Ljudska stavbena zadruga z omejeno zavezo». Na prvi seji se je konstituiral sledeči odbor: Načelstvo: Viktor Flisek, Franc Kalšek, Franc Zore, Anton Flere, Janez Tiringar, Alojz Vrtovšek, Ignac Kališnik. Nadzorstvo: Ivan Postržin, Vinko Ključevšek, Jože Celestina, Alojzij Pfajfer, Polde Dolinar. Stavbeni odbor: Jože Češčut, Ivan Kerin, Vinko Vipotnik, Jože Dežman, Matevž Berglez, Jurij Pograjc. Zadrugi se obeta lepa bodočnost, ker je že takoj v začetku pristopilo lepo število članov. Z ustanovitvijo Zadruga se je zadostilo veliki socialni potrebi.

KRAGUJEVAC. Naj se še malo oglasim iz tega našega kraja in povem še kaj, kar bo zanimalo naše ljudi v Sloveniji. Ze zadnjič omenjeno stavbno podjetje Varšek in Polgar ima vpeljana lepo metodo za izplačilo delavstva. Ob sobotah imamo dobiti ob 5. uri svoje izplačilo in ob tej uri se tudi javimo pred pisarno in čakamo. Čakamo do 7., 8. in še več, če je treba, da dobimo svoj zaslužek. Tega pa nikoli ne v kuverti z obračunom, temveč

kar na roko, pa če je zadosti ali ne. Ko si prejel, moraš oditi. Pri vas v Sloveniji imate v tem pogledu že lep red in blagor vam. — Pri nas je kaj lepo in živo ob 10. uri dopoldne, ko ti «pilari» vpijejo in kričijo pri ponujanju pečenih jančkov in mladih prašičkov. Za vse pa ni okusno jesti pečenko iz umazanih rok, a če pokusiš, vidiš, da je vseeno dobra. Na «čaršiji» pa vlada celi dan živahno vrvenje in vpitje, ker vsak hvali svoje blago in mora pri tem vpiti. Včasih si mislim, kaj bi bilo, če bi v Ljubljani vladal tak običaj in bi pred vsako trgovino stal kričač in hvalil svojo robo. — Vaš A. M.

TRBOVLJE. Pri nas se pojavlja dan za dnevno večja beda in pomanjkanje. Tukajšnje delavstvo je obupano in zapuščeno. Obljubkarji pri Uniji slovenskih rudarjev, socialdemokrati, so nas popolnoma zapustili. Pri volitvah v Delavsko zbornico je kar deževalo obljub in vse je drlo za njimi, češ, kdo bi zapustil nebesa, ki se obetajo. Toda sedaj, ko je sila velika, teh obljubkarjev ni, da bi vsaj en del vseh obljub izpolnili. Ti gospodje, ki sami niso doslej pokazali najmanjšega čuta za naše trboveljske trpine, imajo pa še to drzno čelo, da drugim ovirajo delo in jim mečejo polena pod noge. Njih edina pomoč v teh kritičnih časih je kričanje in zabavljanje na shodih. Od teh pa delavstvo doslej ni imelo nikake koristi. Gibanje, ki je pričelo pri nas, pa jasno dokazuje, da je socialnem odklenkalo za vedno. Zaupanje je šlo in težko bodo še kedaj farbali delavstvo. «Po njih delih jih bomo spoznali», smo mi že večkrat rekli in to pravimo tudi danes. Z nami vred je reklo tudi delavstvo, ki jih je spoznalo in jim obrnilo hrbet. Žalosten je konec sodrugov v Trbovljah, a zaslužen.

JESENICE. Ob 6., 14., 16. in 20. uri vidiš prihajati iz tovarn žene, starčke, može in mladeniče, kateri korakajo sklonjenih glav, potrti od naporenega dela ter polni družinskih skrbi. Odhajajo na dom, v zdrava, pa tudi nezdrava stanovanja. Take in enake slike opaziš lahko vsak dan razen nedelje, katera je kot dan počitka ali največkrat dan skrbi za prihodnji teden. Mnogi izkoristijo ta dan na ta način, da posetijo naravno krasoto gorenjskih velikanih, drugi zopet s pešizletom v sosednje vasi, tretji v zatohle gostilne, zabave itd. Vsak si poišče na ta dan primerne razvedrila. Žal, le še preveč je onih, ki iščejo razvedrila v zatohlih gostilnah pri alkoholu. V nedeljo, na dan počitka mora biti naše geslo: Iz industrijskega centra v naravo. — V nedeljo, dne 29. avgusta je imel Sokol na Javorniku pri Jesenicah svoj nastop. V sled lepega poletnega dneva se ni čuditi, ako ni bila udeležba tako povoljna kot zadnjič na Jesenicah, toda v zve vsemu so pokazali Sokoli z Javornika, da so res telovadci. Vse vaje so izborno izvedli. Le tako naprej!

Pogovor o tem in onem.

Najpopularnejši mož Belgije.

Mož, ki je prišel pričetkom tega meseca z gospodom Vanderveldom v Pariz, da se porazgovori s francoskimi politikami o skupni akciji v svrhu zaščite valut obeh držav, gospod Emile Franqui, je večini ljudem ne samo pri naš, temveč tudi na francoskem povsem neznana oseba. Drugače pa stoji stvar v Belgiji.

Tam je on najbolj poznana osebnost, prav tako kot njihov kralj. Je to enostavno «njihov Franqui», katerega vsakdo pozna in kateri se ne veseli samo splošne simpatije vseh Belgijcev, temveč h kateremu ima tudi vsa država neomejeno zaupanje. Pred kratkim, ravno v času, ko je začel belgijski frank nevzdržno padati, je bil Franqui bolan. Zanimanje za njegovo zdravstveno stanje je bilo tako splošno, da so morale o tem belgijske novine dnevno poročati in da so pred njegovo hišo stalno stale skupine prebivalstva in da si je ves Bruselj nervozno stavil vprašanje: Kdo nas reši, ko je Franqui bolan?

Toda k sreči je Franqui hitro okreval in Belgija si je oddahnila, trdno verujoč, da se ji sedaj ne more zgoditi nič hudega. In kdo je prav za prav ta Franqui?

Po njegovi zunanosti ne bi nikdo sodil, da ima pred seboj rešitelja države in najznamenitejšega finančnika Belgije. Izgleda kot vsak premožnejši gospod: ni niti prevelik, niti predebel, dasi precej širok — pravi belgijski tip izvirne rase. Kljub temu pa je eden onih ljudi, katerih ime bo za vedno zvezano z najstrašnejšo dobo Belgije.

Rodil se je leta 1863., izštudiral razmeroma zelo hitro, ker že z 20 leti je stopil s končno visokošolsko izobrazbo v konzularno službo. Kakor vsi Belgijci, tako je tudi on strasten popotovalec in treba je samo malo prigovarjanja, pa odide kot konzul v Kino, oborožen ne samo z veliko znanostmi, temveč predvsem z energijo in dobro voljo. Spremljajo ga najboljše nade domačinov in v nekoliko mesecih jih je nad pričakovanje dobro izpolnil. Razmeroma hitro se je vrnil iz Kine, da nastopi mnogo odgovornejše mesto v Kongu. Ko se je štiridesetleten vrnil v Bruselj, je takoj imenovan za ravnatelja Societe Generale de Belgique in nekaj let kasneje za viceguvernerja tega največjega belgijskega denarnega zavoda, katero mesto opravlja še danes.

Ko je izbruhnila vojna in so Belgijo preplavili Nemci, je bil zopet Franqui med onimi, na katere belgijska zgodovina ne bo nikdar pozabila. Franqui je bil postavljen na čelo narodnega komiteja in preko vseh ovir in nemških groženj je vzdrževal zveze z zamejno belgijsko emigracijo, poleg tega pa dosegel za ves čas nemške okupacije zadostno preskrbo glavnega mesta z živili. Postopal je namreč s tako energijo, da je pred njo klonila celo nemška sebičnost in sirovost. S kardinalom Mercierom je predstavljal živo vest Nemčije in obadva ta junaka sta bila, katerima se je prišel po končani vojni kralj Albert osebno zahvaliti. Franqui je bil takoj nato imenovan za ministra brez portfelja in leta 1924. je bil zopet poklican, da igra znamenito vlogo v politiki zunanjih problemov. Največji del znanega načrta, katerega je podpisal Amerikanec Dawes, je delo tega finančnika.

Tudi danes je gospod Franqui minister brez portfelja, medtem ko je njegov tovariš Houtard

pravi minister financ. In morda ironija usode hoče, da je prav pravi finančni minister, po domače povedano, peto kolo pri belgijskem vladnem vozu in finančno politiko vodi minister brez portfelja Franqui. In ves belgijski narod stavi svoje nade na tega izkušenega in preišljenega moža, ki je za časa vojne tako rekoč že enkrat rešil domovino in ki naj jo sedaj kot njen minister brez portfelja ohrani še pred finančno katastrofo.

Rabindranat Tagore o fašizmu.

Pred nekolikimi tedni je znameniti indijski pisatelj in pesnik obiskal tudi Rim in se sestal z Mussolinijem. Pri tej priliki so italijanski listi prinesli intervjuje z njim, v katerih trdijo, da je bil Tagore navdušen nad fašistovskim režimom. Sedaj je Tagore, katerega ime je spoštovano po vsem svetu, zavrnil trditve italijanskih listov, in sicer v pismu, ki ga je poslal nekemu svojemu london-skemu prijatelju. Ta dopis je bil priobčen v vseh večjih zapadnih listih in zasluži vso pozornost že radi piščeve osebnosti kot tudi radi njegovega mnenja o fašizmu.

V svojem dopisu pravi Tagore, da se mu italijanski narod dopade, da pa je Italija, kot se danes kaže v fašizmu, zelo oddaljena od idealne slike, ki jo nosi o tej zemlji v svojem srcu. Poln je gorečega prepričanja, da to gibanje ni v skladu s pravo osnovo Italije, da je samo trenuten izbruh površine njenega življenja. Presenečen je, da njegovih izjav v Italiji niso razumeli in oporeka, da bi izjavil novinarjem svoje ustaljeno mnenje in obudovanje napram fašizmu.

«V Rimu sem se seznanil s profesorjem,» nadaljuje Tagore v dopisu, «z v resnici navdušenim možem, ki je trdno prepričan ne samo o nujnosti, temveč tudi o filozofski pravilnosti fašizma. Nisem poklican, da bi sodil o nujnosti fašizma, toda glede njegove filozofije imam svoje pomisleke. Ni namreč treba mnogo k temu, da se ustvari pripravno filozofijo, katera naj pomaga umirjevati brutalnost dejanstvenosti, ki žali našo notranjo vest. Bil sem silno presenečen, ko sem iz ust gorečih italijanskih patrijotov slišal, da je italijanski narod s svojo nepremišljeno, impulzivno osnovo pokazal nesposobnost vladati se sam in da mora po nezogibni logiki dejanstvenosti dopustiti, da mu vlada silna roka od zgoraj.

Naj bo že kakorkoli, metode in princip fašizma se tičejo vsega človeštva in absurdno je domnevati, da bi kdaj mogel podpirati gibanje, ki neusmiljeno zatira svobodo besede, ki vsiljuje predpise upirajoče se vesti vsakega posameznika in ki hodi po s krvjo omadeževani poti nasilja in tajnega zločina. Vedno in stalno sem trdil, da agresivni duh nacionalizma in imperijalizma, katerega goje po večini zapadni narodi, pomenja ogrožanje vsega sveta. Demoralizacija, ki jo ima za posledico v evropski politiki ta duh, mora brezpogojno slabo vplivati posebno na vzhodne narode, ki so brezmočni proti zapadnim metodam izkoriščevanja. Bilo bi od mene bedastoča, da, naravnost zločinsko, če bi se navduševal za politični ideal, ki javno proglašča svojo neomejeno vdanost brutalnemu nasilju za gonilno silo civilizacije. Pripustiti se mora, da barbarstvo ne izključuje gmotnega blagostanja. Toda cena je strašno visoka, je usodna. Ta kult na-

silja brez skrupelnov vzdržuje plamen mednarodne nestrpljivosti v stalnem žarenju, katero mora privedi k splošnemu požaru in strašni orgiji opustošenja. Kako so mogli o meni, ki vse to vem, domnevati, da bi opeval ta brezbožni, od človeških žrtev vzdrževani požar?

V starodavnih civilizacijah je suženjstvo ljudstva zgradilo za trenutke zaščitne stolpe razkošja. Samo da je ta duh suženjstva stalno oslabeval osnove, dokler se končno stolpi niso zrušili v prah in pustili kot svoj prispevek človeštvu razvaline.

Ne dogaja se tako poredko, da se pojavljajo ljudje, ki so si v besnem napajanju stvorili svoj svet s tem, da so z nasiljem vtesnili človeški material v oblike svojih velikanskih blaznih sanj, da na koncu obremene zgodovino z obledelim okostnjakom svoje kratkotrajne slave, medtem ko so na drugi strani bili drugi, radostno vzhicene duše, ki so s svojo lučjo pravice in čarom ljubezni oplojili puščavo na neskončno dobo hvaležnih let. Biti mučen od tiranstva se še da prenesti, toda s prevaro biti zapeljan k oboževanju goljufige ideala, to je ponižujoče za stoletje, katero zadene ta nesreča. Če doseže Italija s svojo neusmiljeno politiko vsaj prehodni uspeh, potem se ji mora odpustiti odgovornost za tak poizkus. Za nas pa, ki verujemo v idealizem, pa ne velja nobeno tako opravičilo. In vsled tega storimo najbolje, če počakamo, da bodo tekom časa odgrnjeni vsi zavoji zagrinjala, tkanega okrog pisanih senzacij trenutka.»

Prava svetovna vojna šele pred nami.

Francoski maršal Foch je izjavil dopisniku nekega angleškega lista, da bi vsak rad verjel, da je nova svetovna vojna nemogoča. Ne sme pa se prezreti dejstva, da more vojna izbruhniti vsak trenutek in popolnoma nepričakovano. Bodoča vojna bo najbrž obsegla ves svet in bo strašnejša od pretekle. Vsaj je znano, da se vsi narodi pečajo s poizkusi sestaviti tak strupen plin, ki bi sovražnika popolnoma uničil.

Zabavni kotiček.

Na plesu. — Kaj, to gledate! Nisem sicer več mlada, toda zavrteti se pa še znam.

— Milostljiva, zemlja se tudi vrti, pa je vendar nekoliko starejša od vas.

*

Med vojno so se neki večer v vojaškem tabo-rišču sestali: katoliški duhovnik, pastor in židovski rabin. Nazdravljali so drug drugemu in izpili pri tem več kot eno steklenico.

— Moj bog! Saj smo vsi dobri ljudje, je dejal župnik, dobrodušen kmečki fajmošter. Pozabimo v vojni na to, kar nas deli! Mislimo samo na to, kar nas zbljuje!

— Popolnoma pravilno, je pritrjeval pastor. Naše tri vere imajo mnogo stvari skupnih. Na primer... na primer...

— Pobiranje milodarov, mu je pomagal rabin.

«Brezalkoholna Produkcija» v Ljubljani, Poljanski nasip 10/36, pošlje vsakemu naročniku «Nove Prave» zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

NAJPOPOLNEJŠI 15letna garancija BREZPLAČEN POUK
STOEWER šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki **L. BARAGA**

Selenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Jadikujoč se zgrudi Manuela. Toda neizprosen mož jo s svojo jekleno roko dvigne zopet kvišku. «Oblečite se, — hitro, — Bill, — dva moža pod okna, da ne bo skušala pobegniti!

Ukaz zagonetnega moža je bil takoj izvršen; mož s krinko vzame potem iz žepa uro, vdeleno z briljanti in reče:

«Deset minut vam dam časa, da se oblečete. Ako niste po poteku tega časa v sosednji sobi, potem — — —» ter napravi z roko nič dobrega obetajočo krettno.

Nato stopi iz sobe ter zaklene vrata — Manuela je sedaj sama. Kako je sedaj vzplamtel v lepi ženski nagon, da ostane pri življenju! Komaj so se zaprla vrata, že skoči iz postelje ter se z neverjetno naglico prične oblačiti. Ni še potekla polovica časa, ki ji je bil odmerjen za oblačenje, že se smrtno blede ter po vsem životu tresoča splazi proti vratom, katera je mož s krinko ravnokar odprl.

«Ah, vi ste že tukaj, — zagotovo sem mislil, da boste vsled usode, ki vas čaka, raje izvršili samomor. Torej še strahopetna za tako dejanje, toda tem bolje, — Bill, zveži jo!»

Znova zakriči do smrti prestrašena na ves glas, toda robc, s katerim ji Bill zamaši usta, zaduši njeno vpitje. Mož s krinko molče prisostvuje ter nepremično gleda na tleh zvijajočo se pustolovko. In tudi tedaj se ne zgane, ko pokliče Bill svoje tovariše, da z njihovo pomočjo zavije deklico v odejo. In potem odnesejo zvezano pustolovko na podmornico.

Mož s krinko ostane z enim možem še v hiši, vedno še nadejajoč se, da se Tereza vrne. Tereza, katero tako brezmejno sovraži — morilka njegove Ellene — naj bi mu znova ušla?

To ni niti tako nemogoče, kajti ko preišče sobe na dvoriščni strani, se mu nudi več znakov, da je moral nekdo z velikansko naglico pobegniti iz hiše. Prevrnjen stol, kos raztrgane obleke, zlasti pa odprta dvoriščna vrata ter napol odprti predal v pisalni mizi, iz vsega tega je bilo sklepati, da je lepa pustolovka zaznala za prihod svojega smrtnega sovražnika.

Kljub groznemu razburjenju je zagonetni mož na videz popolnoma miren. Z največjo pazljivostjo preišče vse predale v pisalni mizi, da bi morda našel kako pismo ali druge beležke, iz katerih bi mogel dobiti podrobnejše podatke, kam se je zatekla. Vsekakor so se nahajali v predalih razni dokumenti, iz katerih pa je mogel zagonetni mož takoj uvideti, da so vsi dokumenti služili pustolovkama le v to svrhu, da jima je bil omogočen dostop v odličnejše kroge. Seveda so bili vsi ponarejeni ter so se glasili na visoko sloveča imena, pod katerimi sta se zapeljivi Španjolki pojavljali v družbi.

Naravno je, da je mož s krinko vse papirje natančno prečital, dočim sta Bill in še en mož preiskavala samotno hišo. Toda njihovo čakanje je bilo zaman, kajti lepa pustolovka se ni vrnila in vedno bolj je postajalo jasno, da je Tereza po naključju zapazila svoje zasledovalce ter hitro pobegnila. No pa vse ostalo, kar je potrebno, da se jo

izsledi, se mora itak izvedeti od Manuele, katero hoče mož s krinko zaslišati na podmornici.

Prvo, kar je sedaj storiti, je zasledovanje pobegle Tereze. Mož s krinko je odredil, da naj se trojica mož, ki je odvedla Manuele na podmornico, takoj zopet vrne. Na njihov povratek ni bilo treba dolgo čakati, ker so bili razmeroma v prav kratkem času zopet na mestu.

«Bill, sedaj prevzemi vodstvo teh štirih mož ter jih odpošlji na vse strani. Vsekakor se je pustolovka napotila proti Dundeeju ali pa v Perth. Prepriščam tebi, da postopaš po lastnem preudarku, saj se popolnoma zanesem na tvojo preizkušeno uvidevnost in zvestobo.»

Billa oblije rdečica vsled pohvale, kateri je mož s krinko sicer tako redkokdaj dal izraza z besedami. Nato se mož s krinko obrne k četvorici mož rekoč:

«Nagrado, katero sem določil za onega, ki zgrabi to pustolovko, povišam na dvojino izmero. Toda, čujte, — živo, živo mi jo morate privedi.»

Četvorica glasno pritrdi. Bill zagotovi možu s krinko svojo neomejeno vdanost, potem pa se poslovi od njega, da čimprej dospe v pristaniško mesto, kjer se nadeja najti pobeglo Terezo.

Sedaj tudi mož s krinko odide iz samotne hišice ter koraka po zmrzli poti v smeri reke. Tiho, zamišljeno jo maha po samotni poti, dasi vse vre v njem. Tedaj pa zapazi v daljavi stolpe in strehe, razsvetljene od čiste mesečine — Ellenino posestvo se pojavi pred njegovimi očmi, zidovje, za katerim je nekoč bivala njegova največja sreča. Nehote mu zastane korak. Že zopet vidi, da je razsvetljeno okno sobe, ki je — kar je dobro vedel — služila za goste, ki so prihajali v obiske. To je vendar čudno. Kaj neki ima stari oskrbnik, kateremu je izročeno varstvo poslopja, ob tej pozni nočni uri opraviti v tej sobi? Že zadnjič se je možu s krinko čudno zdelo, da je bila ta soba razsvetljena, in sedaj vidi zopet luč tamkaj — naravno, da je njegovo začudenje tem večje.

Oh, če bi bil vedel, kdo biva za tistimi okni, nobeno zidovje ne bi bilo zanj previsoko ali prestrmo! Kot v poletu bi splezal tja gori ter padel pred noge ljubke deklice, katere ni v stanu nikdar pozabiti.

Toda on jo vendar smatra za mrtvo, saj se je sam dotaknil z roko njenega ledenomrzlega obraza, kako naj še slutiti, da Ellena živi?

Molče se obrne mož s krinko v drugo smer. Nič več se ne mara ozirati proti poslopju, proti kraju, kjer je nekoč bivala njegova sreča. On pozna le še eno — maščevanje. In čim je to izvršil, čim ona pustolovka, ki mu je vzela najdražje, ni več med živimi, potem mu je vseeno, kaj določi usoda z njim. Njegovo življenje je itak izgubilo žarečo zvezdo vodnico, čuti se popolnoma osamljenega. Njegova ljubav je mrtva — kot je sam uverjen — on, osamel mož, brez tolažbe in brez vsakega upanja!

Nova sreča.

Naslednjega dopoldne sedi Beatrica s svojo prijateljico Konstanco v zaupnem razgovoru v svoji sobi. Konstanca, ki je takoj prihitela k svoji pri-

jateljici, izve šele sedaj, v kako grozni nevarnosti se je nahajala Beatrica.

Obe deklici sedita v tesnem objemu na divanu. «Ali nisi nič več čula o poročniku Colwellu?» vpraša Beatrica.

«Ah, žal, nič!» odvrne Konstanca vsa zasoljena. «Sedaj se še bolj ogiblje ljudi kot prej, stanuje pa v predmestju. Ah, Beatrica, prav dobro vem, da se precej težko preživlja s svojo majhno plačo, vse sem izvedela. Raje je trpel pomanjkanje, kot da bi se zadolžil. Če bi mu le mogla pomagati, no, pa to je sploh nemogoče.»

Beatrica se veselo zasmeje:

«On te ljubi, Konstanca, on te ljubi.»

Konstanca oblije rdečica.

«Odkod veš to, Beatrica? Oh, kako neusmiljeno se šališ z menoj, kako me mučiš!»

Beatrica postane sedaj resna.

«Šala, praviš, Konstanca? Ne, draga moja, s takimi stvarmi se jaz nikdar ne šalim. Edgar mi je včeraj zvečer pravil, da mu je prijatelj priznal, da te iskreno ljubi, toda...»

«Toda» — sili Konstanca z globokim vzdihom.

«On ne mara in ti svoje ljubezni ne more razodeti, ker se boji, da bi mogla misliti, da se poteguje za tebe le radi tvojega premoženja. Zato raje molči, ker je tak poštenjak. Moj oče ga tudi zelo visoko čišla, vedno pravi, poročnik Colwell je mož, kakršnega je med tisoč težko najti.»

Konstanca prične sedaj bridko plakati.

«Ampak ne jokaj vendar, draga Konstanca,» jo nežno tolaži Beatrica. «Poslušaj, ponoči sem razmišljevala o tvoji bodoči sreči in sem prišla na idejo, ki je sicer nekoliko čudna, toda spričo tvojega položaja docela upravičena.»

«Oh, govori!» pravi Konstanca.

«Ti moreš postati srečna in tudi postala boš, saj zaslužiš to. Radi tega ti ne preostaja drugo kot da sama priznaš poročniku Colwellu svojo ljubezen. Danes ali jutri bo gotovo prišel semkaj in ob tej priliki mu sama ponudiš svojo roko!»

«Ampak Beatrica, zakaj me zaničuješ?»

«Nikakor ne, draga moja, kar sem ti rekla, sem prav dobro premislila. Ali se hočeš res s silo onesrečiti? On je preveč pošten, da bi te prosil za roko, ker se boji, da bi se mu moglo očitati sebične namene. Ti pa moreš to storiti, kajti tvoj izvoljenec je brez premoženja, dočim si ti zelo premožna.»

«Nikdar ne,» vzdihne Konstanca, «raje umrem!»

Beatrica se nekam čudno smehlja.

«Dobro,» reče mirno, «ne govoriva več o tem, draga Konstanca, — jaz... No, sedaj pride papa.»

Lord Hudson vstopi tisti hip zelo razburjen v sobo. V desnici drži pismo ter zakliče hčerki:

«Tvoj zagonetni rešitelj mi je pisal.»

Beatrica skoči pokonci.

«Ni mogoče, papa!»

«In vendar je pisal, le poslušaj!»

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino
PETELINČEVI
znamke
Gritzner, Adler, Phönix
za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk,
ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

Od dobrega najboljšje je švicarski pletilni stroj „Dubied“

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Naročajte
in
zahtevajte

**Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, saramnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palice,
modno blago, toaletne potreb-
ščine, jedilno orodje ima v bo-
gati izbiri in po najnižjih cenah
edno

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi.